

sker ministerskifte eller regeringsskifte, når der ikke ved disse skifter kan antages at være sket nogen ændring i den politik, som føres på dette område.

Spørgsmålet om, hvorvidt der gennem efterretningstjenesternes arbejde er sket nogen krænkelse af de regler i lovgivningen, som tilsigter at beskytte den enkelte borgers personlige rettigheder, har været genstand for udvalgets indgående undersøgelse. I den offentlige diskussion har dette spørgsmål især været rejst i relation til kommunikationsknodepunktet i Kejsergade under forsvarrets centralradio.

Den af folketingets ombudsmand den 19. marts 1970 afgivne redegørelse giver en beskrivelse af oprettelsen af denne virksomhed og af de finansielle og ansvarsmæssige problemer, som stod i forbindelse hermed. Udvalget kan til redegørelsen føje, at centralen påbegyndte sin virksomhed den 1. juli 1965 efter en række drøftelser og forberedelser gennem de foregående år, at det som af folketingets ombudsmand fremhævet ikke var en i princippet ny aktivitet, og at virksomheden blev standset af forsvarsministeren i oktober 1969. Forsvarsministeren har over for udvalget erklæret, at han ikke kendte centralen i Kejsergade og dens funktion før den offentlige omtale af den, og at han ikke har ønske om at søge en tilsvarende virksomhed oprettet.

Det er klargjort gennem udvalgets undersøgelser, at der ikke gennem centralens virksomhed er sket eller har kunnet ske nogen krænkelse af nogen borgers personlige rettigheder, som er beskyttet i lovgivningen, først og fremmest grundlovens § 72. Udvalget har med bistand af juridisk ekspertise undersøgt rækkevidden af bestemmelsen i grundlovens § 72 med henblik på, om denne bestemmelse også måtte antages at yde beskyttelse til andre. Afgørelsen af dette spørgsmål må principielt være et domstolsanliggende. Udvalget finder grund til at fremhæve, at grundlovens bestemmelser om friheds- og menneskerettighederne er skabt for at tilgodese et behov for indskrænkning af statsmagts kompetence over for enkeltpersoner, som ellers i fuldt omfang ville være undergivet statens overhøjhed, og som ikke har andre beskyttelsesmuligheder end dem, som lovgivningen og danske domstole yder.

Uanset at spørgsmålet om rækkevidden af grundlovens § 72 ikke kan anses at være entydigt afklaret, er det udvalgets opfattelse, at de foranstående synspunkter har spillet en betydelig rolle i forbindelse med kommunikationsknodepunktets oprettelse og virksomhed. Udvalget mener derfor, at det ikke kan fastslås, at der gennem kommunikationsknodepunktets oprettelse og virksomhed er sket en krænkelse af beskyttelsesreglerne i grundlovens § 72, som kan give grundlag for tiltalerejsning mod nogen minister eller tjenestemand. For så vidt angår tjenestemændene, er der i denne forbindelse grund til på ny at fremhæve, at det må antages, at deres handlinger også for denne specielle sags vedkommende har været dækket af den ansvar-